

**R. P. Georgii de Rhodes Avenionensis S. J. disputationum
theologiae scholasticae tomus ...**

Rhodes, Georges de

Lugduni, 1661

Qvæstio II. De tota quidditate spei Theologicæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81987](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81987)

turum sit, & præsertim propter certitudinem auxilij diuini. Spes enim desiderat finem difficilem, audacia aggreditur media difficilia, magnanimitas vincit impedimenta, confidentia certum habet iudicium de auxilio Dei non defuturo ad talem finem, & est actus appetitus circa tale auxilium, desiderium scilicet auxilij potentissimi, cum certa persuasione iudicij quod illud non deerit.

Solutio
trium dif-
ficul-
tatum.

Ad primam fatis ostensum est nihil vnquam sperari quod non sit difficile, & quod non apprehendatur futurum saltem sub dubio.

Ad secundam etiam patet quomodo arduitas boni sperati propria, sit difficultas, quæ si tollatur definit esse Spes: speramus verò etiam illa quæ nullo egent alieno auxilio; dixi autem quomodo magnanimitas oriatur ex Spe atque ab ea differat.

Ad tertiam Respondeo rationem ardui, possibilis & futuri, non esse id quo Spes à gaudio differt, sed esse conditiones & fundamenta per accidens ex quibus oritur ratio motiua per quam Spes à gaudio differt.

QVÆSTIO II.

De tota quidditate Spei Theologicæ.

EX his quæ dixi vniuersum de natura Spei, non erit difficile dignoscere totam rationem quidditativam Spei Theologicæ, de qua tamen vt dicam distinctius, primò videndum est quale sit obiectum eius formale, secundò eius obiectum materiale, tertio qualis sit proprius eius actus, quartò de actibus illi annexis, quintò de habitu Spei, & donis illi coniunctis.

SECTIO I.

De obiecto formali Spei Theologicæ.

Sicut de natura Spei variæ sunt Doctorum sententiæ, sic etiam de motiuo formali Spei Theologicæ varia sunt eorum placita.

Triplex
sententia.

Primò enim Vasques 1.2. disp. 15. cap. 5. & sæpe alibi docet motiuum formale huius virtutis esse Deum auxiliatorem, id est Deum quatenus ratione fidelitatis & omnipotentia pro certo dabit auxilium ad assequendam beatitudinem, ita vt materiale obiectum Spei Deus sit quem speramus, obiectum autem formale sit Deus in quo speramus, sicut enim formale obiectum Fidei est prima veritas prout reuelans, sic obiectum formale Spei sit omnipotentia & fidelitas Dei auxiliantis ad assequendam beatitudinem.

Secundò, Lorca vult Spei obiectum esse Deum vt possidendum, & vt auxiliatorem.

Tertio, Suares & alij communius sanctum Thomam & Scotum sequuti, dicunt solum Deum vt est summum bonum possidendum & vltimus finis esse primarium obiectum Spei, quàm sententiam esse alijs veriolem constat ex quæst. 1.

Prima du-
bitatio.

Ratio tamen dubitandi est primò, quia sanctus Thomas sapissimè asserit obiectum materiale Spei esse Deum, quem speramus, formale autem esse Deum à quo speratur auxilium, sicut Fides duo habet obiecta, rem quam credit, & primam veritatem propter quam credit, ita enim expressè habetur quæst. 4. de virtutibus art. 3. & 4. & hic quæst. 18. art. 2. Confirmatur quia datur virtus aliqua Theologica quæ sperat ab omnipotenti, & fideli Deo auxilium quod promissit, sicut datur virtus Theologica, quæ credit

Deo veraci mysterium quod reuelat? Cur enim non æquè possum sperare propter Dei omnipotentiam sicut credere possum propter primam veritatem, sed illa virtus, quæ sperat ab omnipotente Deo auxilium non est alia quàm Spes, alioqui sunt quatuor Virtutes Theologicæ, ergo Spes habet pro formali Deum vt auxiliatorem, omnipotentem, & veracem.

Secundò, illud est formale obiectum Spei per quod Spes Theologica distinguitur ab alia Spe quæ non est diuina, sed per diuersitatem eius à quo speratur Spes diuina differt à Spe humana vel Angelica, si enim eandem beatitudinem sperarem per auxilium humanum vel Angelicum, iam non esset Spes diuina.

Tertio, multa bona creata possunt sperari Spe Theologica, quæ non sperantur propter summum bonum possidendum, ergo illud non est obiectum formale Spei, sed Deus auxiliator, à quo solo bona omnia sperantur.

Dico primò, formale ac primarium obiectum adæquatam Spei Theologicæ esse Deum quatenus est summum bonum sperantis, & vltima eius beatitudo. Ita omnino sequitur ex tota quæst. 1.

Primò enim, si Spes est actus amoris concupiscentia, vt probaui, formale obiectum Spei, est ipsum bonum sperantis non autem auxilium illius à quo bonum speratur. Deinde illud solum est obiectum formale actus prosequutiui, per quod solum mouetur voluntas ad appetendum bonum, sed voluntas non mouetur ad appetendam beatitudinem nisi per conuenientiam boni, auxilium autem & veracitas Dei non mouent ad appetendam beatitudinem, sed hæc est conditio sine qua non appetitur beatitudo vt futura & possibilis, ergo sola conuenientia boni est motiuum formale, non autem auxilium Dei fidelis & omnipotentis.

Probat minor, quia beatitudo præcisè qua bona est, habet rationem finis, auxilium autem Dei non est nisi medium, sed ratio amandi finem non est bonitas mediorum, ergo ratio appetendi beatitudinem non est auxilium Dei: Quis enim dicat nos amare beatitudinem propter auxilium Dei, & non magis auxilium Dei propter beatitudinem. Cætera ex dictis quæstione præcedenti petenda sunt.

Dico secundò, Deum vt est auxiliator fidelis & omnipotens esse obiectum proximum actus Spei Theologicæ secundarij & minis principalis qui versatur circa media, atque adeò esse necesse vt actus Spei primarius connotet Deum auxiliatorem vt conditionem requisitam ad materiale obiectum Spei, ita etiam sequitur ex nuper probatis.

Ratio enim est, quia in Spe Theologica duo actus necessariò debent distingui, alter primarius & principalis est desiderium efficax beatitudinis ardua, possibilis & futura ex auxilio Dei in quo speratur, vbi patet auxilium Dei se tenere solum ex parte obiecti materialis: alter est minus principalis & secundarius qui propriè appellatur fiducia, & est ille quo appetuntur auxilia cum iudicio quodam intellectus firmissimo, quod Deus fidelis in promissis & omnipotens non est illa negaturus, hoc enim iudicium denominat propriè fiduciam in Deum à quo speratur auxilium.

Ad primam Respondeo S. Thomam explicare se quæst. 17. art. 2. & 7. & quæst. 18. art. 2. vbi apertè dicit quod beatitudo vt sic est formale obiectum Spei: quando ergo videtur dicere quod auxilium Dei sit formale obiectum Spei, significat tantum quod Deus vt auxiliator est aliquid inclusum in obiecto Spei vt conditio, & vt causa efficiens boni quod speratur. Vnde non eodem modo se habeat Deus omnipotens & fidelis

Secunda

Tertia

Prima con-
clusio.

Probatio.

Secunda
conclusio.

Probatio

Solutio
primæ du-
bitationis.

Fidelis in promissis ad obiectum Spei, quo se habet prima veritas ad obiectum Fidei, nam ista est verum motuum, cum tamen in obiecto Spei auxilium non sit nisi connotatum & conditio.

Solutio Confirmationis. Ad Confirmationem ergo concedo dari virtutem Theologicam quæ sperat auxilium à Deo ut Fidei & omnipotente, sed nego dari virtutem Theologicam, in qua speretur auxilium à Deo ita ut omnipotentia & Fidelitas eodem modo se habeant quo se habet veritas prima in actu Fidei, quia deberet illa virtus, esse virtus voluntatis & amoris concupiscentiæ: In isto autem amore ratio amandi vltima & formalis debet esse bonum ipsius amantis, unde auxilium Dei & omnipotentia non possunt esse nisi media, & causæ effectivæ boni amati.

Solutio secundæ dubit. Ad secundam Respondeo Spei diuinam variari posse per differentiam illius à quo speratur auxilium, quia illa est conditio requisita ad obiectum quâ sublatâ illud quoque tollitur: Unde implicat tolli fiduciam quin Spes etiam tota auferatur.

Solutio tertiæ. Ad tertiam Respondeo nos sperare non posse Spe Theologica vllum bonum creatum nisi speretur in eo actu implicite ipsa beatitudo: si enim doctrinam, & alia dona non speres ut media beatitudinis, non speras Spe Theologica.

SECTIO II.

De Obiecto materiali Spei Theologicæ.

Materiale obiectum Spei aliud est primum quod propter se ipsum desideratur, & reliqua propter ipsum, illud vulgo dicitur esse beatitudo tum obiectiva tum formalis: aliud est secundarium, quod Spes desiderat propter aliud, huiusmodi sunt iustificatio, auxilia, & alia huiusmodi, quæ media sunt beatitudinis.

Prima dubitatio. Ratio ergo dubitandi primum est, quia sola beatitudo formalis seu visio Dei, non autem beatitudo obiectiva esse videtur materiale obiectum Spei primum & immediatum, quia illud solum amore concupiscentiæ speramus quod est bonum nostrum, Deus autem formaliter & immediate non est bonum nostrum, sed possessio Dei, nam quod supposito à nobis differt, non potest nobis esse bonum nisi medio aliquo effectu quo fiat nobis bonum, & applicetur nobis.

Secunda. Secundò, Deus non est aliquid difficile, futurum, & possibile, sed eius tantum possessio & assequutio, sed illud solum est obiectum Spei quod est difficile futurum & possibile: ergo sola Dei possessio & assequutio est obiectum Spei. Adde quod Deus eodem modo est obiectum Spei quo est obiectum delectationis, quæ habetur in patria, sed Deus per solum amorem charitatis est obiectum gaudij beatorum, ergo Deus non est obiectum Spei. Denique id de quo desperamus non est Deus, sed visio Dei, ergo id quod speramus non est Deus sed visio Dei, nam contraria circa idem versantur.

Tertia. Tertio, præsertim videtur quod visio Dei non est immediatum obiectum Spei, sed solus Deus, si enim Spes immediate versetur circa rem creatam non erit virtus Theologica, sicut religio quia immediate versatur circa honestatem creatam, non est virtus Theologica. Deinde cognitio non est nisi conditio ad amorem boni, non est autem obiectum formale amoris, sed visio Dei est cognitio, ergo non est obiectum formale sed conditio ad amorem. Denique quod caput est, eodem modo se habet possessio Dei ad virtutem Spei, quo se habet reuelatio ad virtutem Fidei, reuelatio non est obiectum Fidei, sed solum applicatio primæ veritatis cum re reuelata,

Tom. I.

ergo possessio Dei non erit nisi applicatio Dei summe boni cum ipsa voluntate, non autem obiectum immediatum.

Quarto gloria corporis, Resurrectio, & alia huiusmodi expectari possunt propter ipsa & sine ordine ad beatitudinem, imò cum fiducia sæpè maxima speramus à Deo sanitatem, miracula, & alia quæ non sunt promissa.

Dico primò, Spei Theologicæ obiectum materiale, primum, & adequatum, esse beatitudinem tum formalem tum obiectivam.

Prima pars vniuersim asserens beatitudinem esse obiectum Spei primum & adequatum, euidens est ex Scripturis ad Titum cap. 2. *Expectantes beatam Spem, & aduentum gloria magni Dei.* Hebræorum 6. *qui confugimus ad tenendam propositam Spem, quam sicut anchoram habemus anime tutam & firmam, & incedentem usque ad interiora velaminis, ubi præcursor introiit Iesus.* Vbi Apostolus per *interiora velaminis*, significat verum Sanctum Sanctorum, quod erat post secundum velum, nempe cælum ipsum beatorum ad quod sublato velo intuetur Fides, & Spes ingreditur. Deinde à priori ratio est, quia illud quod appetitur propter se ipsum est obiectum primum & adequatum Spei, alia enim non sunt obiecta nisi secundaria; beatitudo est id quod terminat omnia desideria, & propter quam omnia expetuntur, ergo &c.

Secunda pars asserens beatitudinem formalem seu visionem ipsam Deum esse formale obiectum Spei saltem inadéquatum, negatur à Caietano & Lessio qui volunt solum Deum sperari: probatur, quia per amorem concupiscentiæ non amatur Deus ut est in se bonus, sed ut est bonus ipsi amanti, sed Deus non est speranti bonus, nisi simul sumptus cum visione ac possessione: res enim supposito à nobis distincta non potest esse nobis bona nisi media coniunctione, quæ coniunctio est assequutio & possessio ipsa boni. Quoties enim aliquid desideramus non solum desideramus eius existentiam, sed eius assequutionem, ita ut nec desideretur possessio sine re, nec res sine possessione, nam esuriens non petit cibum à se separatum, sed vult ipsius cibimanducationem. Unde probatum est aliàs quod res possidenda & eius possessio, seu finis (qui) & finis (quo) non sunt duo fines adequati sed vnus tantum, quorum neuter causat sine altero. Ratio ergo à priori est, quia illud totum speratur per amorem concupiscentiæ, quod est propriè finis sed beatitudo formalis est verè finis, ergo illa etiam verè speratur, & amatur amore concupiscentiæ.

Tertia pars quod obiectiva etiam beatitudo sine ipse Deus sit immediatum obiectum Spei negatur à Durando contra communem Doctorum sententiam. Ratio est, quia Spes esse non potest Virtus Theologica, nisi versetur immediate circa ipsum Deum: *Premium ergo virtutis erit ipse qui dedit virtutem*, inquit Augustinus lib. 22. *Ciuit. cap. ultimo.*

Dico secundò, Spei Theologicæ obiecta secundaria esse omnia media per quæ beatitudo acquiri ac compleri potest.

Ratio est, quia intentio efficax finis, qualis est Spes Theologica est voluntas secundaria omnium quæ sunt ad finem; huiusmodi sunt virtutes, auxilia gratiæ, actus meritorij, quæ propriè sperantur quando desiderantur in ordine ad beatitudinem. Resurrectio & gloria corporis sperantur, quatenus sunt complementa beatitudinis & media quibus totum suppositum Deo fruatur.

Ad primam & secundam Respondeo ijs argumentis probari tantum quod solus Deus non sit totale obiectum Spei, non probari autem quod Deus ut possidendus sit tale obiectum, sicut est vnus finis. Non enim

HHHh 2 est

Quarta.

Prior Conclusio.

Beatitudo est obiectum Spei.

Visio Dei est obiectum immediatum.

Ipsè Deus est obiectum immediatum.

Obiecta secundaria Spei Theologicæ.

Solutio dubit. primæ & secundæ.

est bonum nostrum ut solitariè sumptus, sed ut possidendus, ita ut nec possessio Dei sit nobis bona immediatè nec solus Deus, sed Deus ut possidendus. Nam etiam ut sic est aliquid difficile, ac futurum, ut sic est obiectum gaudij beatorum, & obiectum de quo damnati desperant.

Solutio
tertiæ.

Ad tertiam Respondeo sæpè dictum esse quod virtus Theologica versari non potest circa rem creatam, tanquam circa obiectum adæquatum, sed versari potest circa illam inadæquatè; Spes enim immediatè versatur circa Deum ut finem (qui) & immediatè circum possessionem Dei ut finem (quo) nam uterque ille finis causat simul & indiuisibiliter, neque alter causat vnquam sine altero, neque vnus sine altero est obiectum amoris aut Spei.

Cognitio
non est
semper
conditio.

Fateor cognitionem aliquando esse conditionem tantum, ad amorem boni, non autem obiectum quod amatur, quando scilicet cognitio non est possessio ipsa boni quod amatur. Sed aliquando cognitionem esse possessionem ipsam & assequutionem boni quod appetitur, ut cum cupis videre rem pulchram, audire musicum concentum: tunc autem patet quod cognitio non est conditio sed obiectum ipsum quod amatur. Huiusmodi esse Dei visionem, sæpè demonstratum est, eo quod per eam formaliter Deus possideatur.

Disparitas
Fidei &
Spei.

Denique disparitas allata est aliàs inter reuelationem primæ veritatis respectu Fidei & possessionem Dei respectu Spei, primò quia prima veritas est de se sufficiens ad pariendum assensum certum, modò applicetur obiecto credendo, idè non eget reuelatione nisi tanquam applicatione ac vnione. At verò Deus ut est in se non est sufficiens ad amorem concupiscentiæ nisi sub ratione possidendi, quia sub ea sola ratione bonum est amantis, amore concupiscentiæ, neque dici potest solum applicatio, quia id quod habet veram rationem finis non est solum applicatio, sed motium voluntatis, beatitudo autem formalis est verus finis cum per se sit bonum ipsius amantis, reuelatio autem non est id quod mouet, neque id quod complet primam veritatem ad mouendum, sed tantum applicat illud quod mouet.

Altera etiam disparitas est, quia visio est verè finis (quo) sed finis (quo) facit vnum finem adæquatum & immediatum cum fine, (qui) ergo visio & Deus sunt vnus finis & est impossibile ut voluntas immediatè versetur circa Deum, quin versetur etiam immediatè circa eius visionem, cum ambo sint vnus finis. Reuelatio autem & prima veritas non possunt coalescere in vnam rationem formalem immediatam & indiuisibilem, cum non sint vnus finis. Imò deberent se mutuo causare in eodem genere causæ, quod probaui aliàs: patet ergo quomodo possessio Dei pertineat ad obiectum Spei, reuelatio autem non sit obiectum etiam inadæquatum Fidei.

Solutio
tertiæ.

Ad tertiam dictum est quod resurrectio & gloria corporum si expetuntur propter se ipsas non expetuntur per virtutem Spei: fiduciam verò illam quæ multi certò & firmiter sperant à Deo sanitatem, miracula, & alia huiusmodi dona, multi cum Vasque 12. disp. 53 cap. ult. negant esse actum Spei Theologicæ cuius munus sit ea solum sperare quæ promissa sunt à Deo. Alij cum Suare disp. 1. sect. 7. num. 5. putant illam fiduciam esse posse actum Spei Theologicæ, præsertim si habeatur saltem interius à Deo inspirante aliqua signa & coniecturas specialis benevolentia: verius tamen est illum non esse immediatum actum Spei Theologicæ, sed tantum piam fiduciam ortam ex certa existimatione de Dei misericordia, qui non sit actus Spei nisi mediat, & quasi effectus actus Fidei: poterit tamen esse actus Spei Theologicæ

immediatus, si fundetur in promissionibus à Deo factis homini oranti, vel disponenti se ipsum per opera bona, vel per instinctum interiorem quem euidentem illi sæpè sentiunt, quibus maiora Deus auxilia præparat.

SECTIO III.

De actu proprio Spei Theologicæ.

Certum est primò, ex hæcenus disputatis actum proprium Spei Theologicæ prout distinguitur ab aliis actibus amoris concupiscentiæ, consistere in eo quod appetatur efficaciter beatitudo tanquam summum bonum nostrum arduum, possibile, futurum, cum auxiliis quæ certò promisit Deus; & quo appetuntur etiam media quæ indicantur efficacia esse ad finis illius assequutionem.

Quid sit
actus Spei.

Certum est secundò, actum illum Spei esse reuerà honestum, & meritorium. Ita docent Orthodoxi omnes Theologi contra novos reformatores qui solos eos actus prædicant esse honestos & gratos Deo, quos elicit purus Dei amor sine vilo respectu ad utilitatem operantis, atque ita Spem Theologicam tantopere commendatam in omnibus scripturis, ipsi puriori spiritu pleni abradunt numero virtutum, quos sanè insignis dementia conuincunt innumera scripturarum testimonia ubi, propolita mercede inuitamur ad operandum, hoc enim prædicat Christus in beatitudinibus quas proponit, hoc in omnibus priuatis & publicis concionibus inculcat, *pœnitentiam agite quoniam appropinquat regnum calorum.* Hoc Apostolus in omnibus epistolis commendat, *expectantes beatam Spem, &c.* Qui parçè seminat parçè & metet, & qui seminat in benedictionibus, &c. 1. ad Corinthios 15. *abundantes in opere Domini semper, scientes quod labor vester non est inanis in Domino.* Concilium deinde Tridentinum damnat erroris stultissimam hanc doctrinam sess. 6. cap. 11. & can. 31. ubi dicit eos orthodoxa religioni aduersari qui dicunt peccare iustos dum intuitu æternæ mercedis bene operantur, cum scriptum sit *inclinavi cor meum ad faciendas iustificationes tuas propter retributionem.* Et sanè ut alia omittam ratio manifesta probat Catholicum dogma quod proposui, quia beatitudo est finis noster, & opera nostra ex natura sua media sunt ad illum finem obtinendum aptissima, est autem absurdissimum dicere quod peccatum est intendere finem per opera quæ ad illum diriguntur, ergo est honestum operari propter mercedem, etiam si longè perfectius sit opus cuius motium est pura charitas, sed illa Spem non excludit: *manent enim tria hæc Fides, Spes, charitas, maior autem horum Spes.* His positis

Est honestum
operari
propter
mercedem.

Triplex superest proprietas actus Spei breuiter exponenda, prima est quod sit certus, secunda quod necessarius, tertia quod supernaturalis secundum substantiam.

§. I.

An & quomodo actus Spei habeat certitudinem.

Certitudo propriè dicta sicut notat optimè S. Thomas quæst. 18. art. 4. reperitur propriè loquendo in solo actu intellectus, qui tunc certus dicitur & firmus quando immobiliter, & sine vlla dubitatione adhæret obiecto infallibili, quod nimirum habere se non potest aliter, quam cognoscitur: vnde dixi duo requiri ad hanc certitudinem: primò ut habeat obiectum infallibiliter verum, secundò ut intellectus sine vlla formidine illi adhæreat affirmando illud

Certitudo
in actu
voluntatis.

illud esse verum. Hoc ergo posito difficultas est quomodo talis aliqua certitudo possit reperiri proportionaliter in actu voluntatis, præsertim in Spe, cuius obiectum non est futurum nisi sub aliquo dubio.

Prima dubitatio. Ratio ergo dubitandi est primò, quia Spes non habet certitudinem si sæpè ille qui elicit actum Spei, postea damnetur, sed contingit sæpissimè vt damnetur is, qui elicit actus Spei, ergo Spes non habet certitudinem, nam vt actus tùm intellectus tùm voluntatis, sit certus necesse est vt obiectum eius sit infallibile.

Secunda. Secundò, certitudo Spei non potest peti nisi à iudicio intellectus, quod illi præluet, sed illud non est villo modo certum, dubito enim an sim saluandus, ergo Spes non est certa.

Tertia. Tertio, non potest dici Spem esse certam ex eo quod persequatur immobiliter suum finem, nam quælibet etiam virtus per actus suos efficaces immobiliter attingit proprium obiectum, & illi adhæret, attingitque per media efficacia.

Conclusio. Dico primò, actum Spei Theologicæ habere veram, & propriam certitudinem, quæ partim est in ipso actu voluntatis, & est simpliciter absoluta, partim est in iudicio intellectus, & est conditionata nec omnino excludit timorem sed tantum anxietatem. Ita vnanimiter docent omnes Catholici contra sectarios qui fingunt nos tam esse debere certos de futura beatitudine, quam Christus certus fuit de sua: Catholici autem mediam tenent viam, vt neque Spei suam auferant certitudinem, neque timori sancto locum omnem adimant.

Prima probatio ex scriptis. Primò enim Spei certitudinem sæpè proponit scriptura Rom. 5. *patientia probationem operatur, probatio verò Spem, Spes autem non confundit.* & Hebr. 6. *eximie Apost. certitudinem hanc describens adducit fidelitatem & iuramentum Dei, vt per duas res immobiles quibus impossibile est mentiri Deum, firmissimum solatium habeamus, qui confugimus ad propositam Spem, quam velut anchoram habemus animæ tutam ac firmam.*

Ratio à priori. Vnde ducitur ratio à priori, quia tunc actus voluntatis dicitur certus in quo reperitur primò, ex parte obiecti omnimoda infallibilitas sub aliqua conditione, quæ pender ab eo solum qui sperat, deinde immobilis, & efficax adhæsiō appetitus ad finem vltimum: denique iudicium intellectus firmum, & conditionatum duntaxat ex parte nostri, quod tale obiectum obtinebitur. Illa tria reperiuntur in actu Spei, in quo primum est infallibilitas salutis futuræ, quæ nititur Dei omnipotentia, & fidelitate: Deus enim omnipotens & fidelis est principium à quo speratur salus & auxilia: conditio autem quæ tantum se tenet ex parte nostri non tollit certitudinem sperantis bonum arduum & futurum, quod desideratur efficaciter, tunc enim propositio conditionata transit in absolutam, quando purificatur conditio, sed per actum Spei purificatur conditio quæ reperitur in obiecto Spei, hæc enim est, huiusmodi, saluabor si velim efficaciter saluari, cum autem spero dico me velle saluari efficaciter, ego purificatur conditio.

Altera ratio. Deinde tunc dicitur certa esse Spes & vera fiducia quando adiunctum ei est iudicium intellectus quod sine vlla dubitatione beatitudinem obtinebimus, huiusmodi iudicium reperitur in actu Spei non quidem omnino absolutum, sed cum hac conditione si per me non steterit. Spes ergo certitudinem habet non omnino absolutam, sed conditionatam, quæ timor non omnino excluditur, sed anxietas & inquietudo animi fieri enim potest vt non saluemur, sed habere tamen debemus fiduciam, quod cum auxilio Dei etiam de facto saluabimur, quia in se sperantes Deus non deserit, & de se ipsis diffidentes.

Ad primam igitur & secundam fateor iis argumentis probari, quod Spes non ita est certa vt excludat omnem prorsus conditionem, se tenentem ex parte ipsius sperantis, verum enim est quod sæpè damnatur ille qui elicit actum Spei, quod satis est vt excludat certitudinem prorsus absolutam, sed non est satis vt excludat certitudinem conditionatam ex parte ipsius sperantis, quæ conditio non officit certitudini, vt dixi, tunc cum sperans habet voluntatem vt ponatur talis conditio iudicium intellectus quod præluet Spei non est ita certum vt excludat conditionem eam quam dixi, sed quia firmiter voluntas statuit ponere hanc conditionem, hinc fit vt iudicium intellectus, & voluntatis propositum habeant sufficientem certitudinem, ad excludendam inquietudinem.

Ad tertiam Resp. verum esse quod Spes non ideò tantum est certa quia firmum illud habet propositum persequendi finem per optima media, sed quia simul habet iudicium quod stante tali proposito habebit infallibiliter salutem, quæ deesse illi non potest hoc proposito manente, quod proponit seruare. Hoc autem iudicium non reperitur in actu aliarum virtutum, in quo propterea non est specialis ea certitudo, quæ in actu Spei reperitur.

S. II.

An & quomodo actus Spei sit necessarius, & supernaturalis.

Vix aliquid habet speciale necessitas & supernaturalitas actus Spei, quod ferè non idem habeat actus Fidei de quo dixi, vnde breuiter expediti potest duplex illa proprietas actus Spei.

Ratio tamen dubitandi sit primò, quia si actus Spei est necessarius, necessitate medij, & necessitate præcepti, debet homo aliquoties in vita obligari ad eliciendum actum Spei, non est autem vllum tempus in quo vigeat, hæc obligatio. Imò si Spes est necessaria necessitate medij, sequitur quod sine actu Spei nemo potest iustificari, hoc autem falsum est, quia qui elicit actum charitatis etiam si nullus præcesserit actus Spei, verè iustificatur.

Secundò, vt actus Spei sit supernaturalis secundum substantiam necesse est vt nullo actu purè naturali possit attingi obiectum illud materiale vel formale quod attingit actum Spei, quomodo enim est supernaturalis, si nihil attingit supra id quod attingitur actu naturali. Sed totum obiectum materiale & formale quod attingit actus Spei, attingitur actu naturali vt sæpè dictum est, possum enim naturaliter audire illa omnia ex alio, & appetere, ergo actus Spei est purè naturalis.

Dico secundò, actum Spei Theologicæ necessarium esse necessitate tùm medij, tùm præcepti diuini, non solum affirmatiue obligantis pro aliquo tempore, sed etiam negatiue obligantis ad nunquam eliciendos actus Spei contrarios.

Prima pars de necessitate medij ab omnibus colligitur ex Apostolo qui Fidei & Charitati, semper adiungit Spem, quod hæc tres virtutes equalis ad salutem sint necessitatis, verbi gratia Theſſalonic. 5. *filios lucis iubet armari scuto Fidei, galea salutis, lorica iustitiæ, seu charitatis, redditque rationem; Quoniam posuit nos Deus in acquisitionem salutis, & dicitur Rom. 5. quod Spe salui facti sumus* Idem ex Tridentino colligi potest *sect. 6. c. 6. & 7.* vbi vna ex dispositionibus ad iustificationem Spes esse dicitur. Deinde non apparet ratio cur fides de Deo renumeratore sit necessaria, nisi vt in illum speretur, & sanè ita rationabiliter Deus statuit, quia vix vnquam ad perfectum Dei amorè vllus pervenit, nisi prius amauerit illum vt bonū suum, ideò vo-

HHHh 3 luit

Solutio
primæ &
secundæ
dubitatio-
nis.Solutio
tertiæ.Prima du-
bitatio.Secunda
dubitatio.Secun-
da
conclusio
de necessi-
tate actus
Spei.Necessitas
medij.

luit Deus Spem esse necessariam ut per eam erudiremur quodammodo, & manu duceremur ad Charitatem.

Secunda pars, de necessitate præcepti affirmatiui late tractatur à Sanche lib. 2. moralis operis cap. 33. Azor, Lorca obligat videlicet Spes primò directè ac per se id est ratione sui, quod colligitur ex Apostolo 1. ad Timoth. 6. *Diuitibus huius sæculi præcipe, non superbe sapere, neque sperare in incerto diuitiarum sed in Deo vivo.* Deinde quia sine actibus Spei quibus intendamus efficaciter finem Christianæ vitæ nemo potest, instituere, cum intentio finis sit principium cuius gratia fiunt omnia. Secundò per accidens obligat hoc præceptum ratione alicuius alterius præcepti quod obseruari sine actu Spei non potest. De præcepto negatiuo vetante actus Spei contrarios res est clara cum illi sint intrinsecè mali.

Tertia conclusio.

Dico tertio, actum Spei esse omnino supernaturalem secundum substantiam. Ita enim Catholici omnes supponunt tanquam certum ex Fide & latissime probat Suares lib. 2. de gratia cap. 12.

Primò enim præter Scripturas & Patres quos plurimos citat prædictus author, aperta est definitio Tridentini sess. 6. cap. 6. & 7. & Canone 3. ubi dicitur quod spem accipimus infusam à Deo simul cum Charitate, & inter dispositiones ad iustificationem numeratur actus Spei. Deinde idem probant supernaturalitas obiecti quod est supernaturalis beatitudo, necessitas gratiæ ad sperandum, & necessitas iudicii Fidei prælucentis voluntati elicienti actum Spei, unde dicitur ab Apostolo *Fides esse substantia rerum sperandarum.*

Solutio primæ difficultatis.

Ad primam Resp. tunc obligari hominem ad eliciendum actum Spei quando primum peruenit ad vsum rationis, vel certè breuissimo aliquo tempore post, & deinde quoties vrget grauis aliqua tentatio contra spem. Non videtur autem verum quod aliquoties in vita obligamur elicere actus Spei, nemo enim confessarius pœnitentes ea de re interrogat, verum est quod per actum Charitatis iustificari homo potest sine actu Spei, sicut etiam sine actu Charitatis iustificari potest quilibet in Sacramento, hinc autem sequitur necessariam non esse in re Spem, aut Charitatem, quamuis semper necessariae sint in voto.

Solutio secundæ.

Ad secundam Resp. sæpè dictum esse Spem Theologicam habere semper motiui formale diuersum à motiui Spei acquisitæ, quia Spes acquisita nunquam tendit in beatitudinem, sed supernaturaliter cognitam propter puram rationem, & supernaturaliter possibilem ex auxilio gratiæ, sed in illam tendit sub generali ratione commodi, & propterea simpliciter est possibilis, præscindendo à modo quo est possibilis; Denique idem habebit obiectum in ratione rei, non idem in ratione obiecti, appetet enim eadem, sed non eodem modo ut ex dictis constat.

SECTIO IV.

De actibus Spei annexis præsertim de timore seruilis.

S. Thomas, Quæst. 19.

Actus prosequutiui Spei.

Certum est primò, nullam esse virtutem appetitiuiam, ut sæpè monui, quæ circa suum obiectum, non eliciat omnes illos actus, quos elicere solent voluntas & appetitus circa bonum, & malum. Vnde necessariò fit ut virtus Spei Theologicæ, amet absolutè beatitudinem desideret illam simplici desiderio, & desiderio etiam illo efficaci quod intentio dicitur: beatitudine fruatur, & de illa gaudeat. Est autem delectatio illa duplex altera patriæ omnino plena & perfectæ. Satiabor cum apparuerit

gloria tua. Altera est viæ propria & inchoata tantum, sed eximia tamen & suauissima iuxta illud Apostoli Roman. 12. *Spe gaudentes: & oritur* (inquit S. Thomas quæst. 18. art. 1. ad 3.) *ex certitudine illa Spei per quam expectamus diuini boni fruitionem.*

Certum est secundò, ad eandem quoque Spei virtutem pertinere actus omnes auersatiuos odium, fugam, dolorem, timorem amittendæ beatitudinis, & incurrendæ damnationis æternæ, quia pertinet ad eundem habitum prosequi bonum, & auersari malum oppositum, non enim auersamur malum nisi ex amore boni.

Inter eos actus solus timor seruilis aliqua eget explicatione; videturque contineri potissimum triplici capite, primò quid & quomplex sit timor Dei, secundò an & quomodo sit honestus.

§. I.

Quid, & quomplex sit Dei timor.

Ratio dubitandi est primò, quia timor vniuersim appellatur fuga quædam appetitus circa malum arduum, & imminens, sed Deus nullo modo est malum imminens, ergo nullus esse potest timor versans circa Deum.

Secundò, illud quod est purè voluntarium non est arduum, peccatum quod dicitur obiectum timoris filialis est purè voluntarium, ergo non est arduum, non est obiectum timoris, cuius obiectum est malum arduum.

Tertio, malè timor reuerentialis dicitur species timoris cum sit tantum reuerentia quadam exhibita Deo propter excellentiam, ubi nullum apparet esse malum quod timeatur.

Dico primò, timorem vniuersim rectè diuidi primò in timorem diuinum, & timorem mundanum: timorem diuinum in filialem, seruilem, & reuerentialem: timorem filialem in perfectum, & initialem: seruilem in bonum & malum.

Prima ergo diuisio timoris ratione personarum quæ timentur non potest esse magis adæquata quam in diuinum & mundanum. Diuinus timor est is quo timeatur malum diuinum, vel certè malum quod Deus inferre potest, Deus enim cum non sit nisi bonus, potest esse obiectum Spei, sed non potest esse obiectum timoris in se ipso, timentur enim quatenus potest inferre malum, vel certè timeatur id quod est ipsi malum. Vnde fit ut timor Dei non sit minus actus Theologicus quam Spes aut Charitas, cū immediatè versetur circa Deum cuius possessione priuat peccatum, vel certè circa malum oppositum Deo summè bono, loquor enim de timore qui proprius est actus tūm Spei, tūm Charitatis: timor mundanus est is quo timeatur peccatum propter malum aliquod temporale ab hominibus inferendum, qui timor non tantum non auertit à peccato saltem interno, sed ad illud sæpius inclinat, quia sæpè peccatur ut euitetur malum.

Secunda diuisio timoris diuini est etiam adæquata: timor filialis est quo non timeatur pœna peccati, sed peccatum ipsum quia malum est Dei, vera scilicet eius offensa, Dei contemptus vilificatio, iniuria, dissolutio amicitie cum ipso, Dei contristatio & quantum est de se destructiua. Timor seruilis est quo timeatur peccatum non proptè malum diuinum, sed proptè malum nostrum, & causa æternæ pœnæ à Deo inferendæ per hunc enim timorem non timeatur immediatè malum diuinum ut sic, sed malum diuinum quatenus malum est nostrum: quia timeatur peccatum & eius pœna, timeatur etiam Deus à quo est pœna. Timor reuerentialis

reuerentialis est affectus quidam reuerentie & subiectionis ad Deum, ortus ex apprehensione infinitæ illius excellentiæ supra nos. Hic timor non propriè versatur circa peccatum vt duo alij, neque pertinet ad Charitatem aut Spem, sed versatur circa honorem & reuerentiam Dei supra nos infinitè digni & magni pertinereque vel ad virtutem religionis, vel est bonum Spiritus sancti quoties speciale illius motuum est impulsus Spiritus sancti.

Timor filialis.

Timor initialis.

Tertia diuisio timoris filialis est etiam legitima, nam alius est perfectus, quem Charitas efficit propria perfectorum, quoties scilicet timetur malum culpæ quia est malum diuinum, sine adiutorio timoris seruilis quo timetur peccatum quatenus est causa mali à Deo inferendi. Alius est initialis quem elicit etiam Charitas propria incipientium cum sic timetur offensa vt malum Dei, vt timeatur etiam quatenus causa est pænæ sequuturæ. Vnde dicit S. Thomas quod hic timor versatur partim circa culpam partim circa pænā, non quod formaliter vnus & idem actus duplex illud motuum habeat, sed duo actus simul sint, imò & timor filialis imperetur à seruilis, aut etiam illum imperet. Immerito autem aliqui timorem initialem eundem esse putant cum seruilis, quem foras mittit perfecta Charitas vt postea dicitur. Communior enim & verior est explicatio S. Thomæ à me tradita.

Duplex timor seruilis.

Quarta diuisio est timoris seruilis, quorum alter est seruilis simpliciter, quoties timetur peccatum propter pænā, sed non includitur voluntas peccandi si abesset pænā. Alius est seruilis cum seruitilitate, quo timetur peccatum propter pænā, cum virtuali proposito peccandi, si abesset pænā; hoc enim est timere pænā supra culpam, estque inordinatum vt postea patebit.

Solutio primæ dubitationis.

Ad primam dictum est Deum in se ipso non time-ri, cum sit ipsum bonum, se ipso bonum, omnis boni bonum. Sed timeri tamen posse ac debere quatenus ab ipso vel per comparisonem ad ipsum, nobis potest imminere malum. Ab ipso imminet malum pænæ si pecces, per comparisonem ad ipsum imminet malum culpæ quod ipsius Dei est malum, primum timet seruilis timor, secundum timor filialis.

Solutio secundæ.

Ad secundam Respondeo culpam quamvis sit voluntaria, esse tamen obiectum timoris, quia difficillimum est non velle peccatum propter pondus voluntatis ad peccatum, quod etiam augeatur interius per passiones concupiscentiæ, ab extrinseco autem per demonum impulsus, exempla, suasiones, & innumera incensura peccati.

Solutio tertiæ.

Ad tertiam dictum etiam est timorem reuerentialem magis quidem propriè pertinere ad virtutem religionis, sed pertinere etiam posse ad verum timorem annexum Spei cuius obiectum esse potest aliquod malum, nimirum agere minus reuerenter, & non humiliari coram Deo summè magno & supremo Domino.

§. II.

An & quomodo timor Dei sit honestus.

Prima dubitatio.

DE solo timore seruilis dubium aliquod esse potest propter Lutherum, Caluinum, & nuperos dogmatistas qui cum omnem timorem damnant vt malum, contra quos in tractatu de penitentia dictum est fusiùs, nunc præter ea quæ ibi dicta sunt.

Ratio dubitandi primò sit, quia illud non potest esse bonum quod est contrarium Charitati, & est cum illa incompatibile, sed timor præsertim seruilis est contrarius Charitati, & est cum illa incompatibilis, nam seruitus opponitur libertati, amor autem est Spiritus libertatis & filiorum, quod enim sit ex

amore, sit sine coactione ac omnino liberè, quod autem cum timore sit, seruiliter sit: vnde dicitur in Epistola Ioannis, quod perfecta Charitas foras mittit timorem, non mitteret autem foras timorem si non esset malus & cum Charitate impossibilis.

Secunda

Secundò, timor seruilis non potest non esse malus si virtualiter, & in actu exercito dicit non fugere peccatum si non esset pænā, sed nullus est timor seruilis qui non hoc dicat, nam quod timor seruilis cum seruitute dicit in actu signato & formaliter, timor quilibet seruilis dicit virtualiter & in actu exercito, ergo ille actus est malus.

Tertia

Tertiò, ille actus inordinatus est, in quo pænā timetur vt summum malum, sed in timore seruilis pænā timetur vt summum malum, & vt maius malum quam culpa, propter quod enim vnū quodque tale, & illud magis, ergo ille timor est inordinatus & malus.

Conclusio.

Dico secundò, timorem Dei esse bonum & sanctum, siue sit filialis, siue reuerentialis siue seruilis siue seruitute: Timorem autem seruilis cum seruitute, aut etiam mundanum esse semper malum & damnabilem.

Timor Dei vniuersina bonus est.

Primò enim quod bonus sit Dei timor, omnes pagine Scripturarum edocent, dicitur enim Plal. 110. *Quod initium sapientia est timor Domini.* Explicat autem S. Thom. art. 7. Quod licet sapientiæ initium quantum ad eius assentiam, sint articuli Fidei, tamen quantum ad eius effectum, timor tam seruilis, quam filialis est eius initium, redditque rationem, quia sicut initium artis secundum eius essentiam sunt principia ex quibus procedit ars, initium verò artis secundum eius effectum, est illud vnde incipit ars operari, fundamentum enim verbi gratia est initium artis edificatoriæ, quia semper à fundamentis incipit operari qui edificat: sic cum sapientia sic cognitio diuinorum prope est directiua humanæ vitæ secundum rationes diuinas, oportet vt eius initium secundum essentiam, sint principia Fidei quibus cognoscitur Deus, initium autem secundum effectum, seu id quo primum operatur, & quod ante omnia perficit sapientia sit Dei timor tunc seruilis & filialis, quo excluditur omne peccatum, tunc reuerentialis quo Deum homo reueretur, & se illi subijcit: ab ijs autem duobus operationem suam inchoat Sapientia, quæ cognoscitur Deus, & secundum diuinas rationes regulatur vita. Imò dicit optimè Augustinus lib. 83. *questionum* quod timor Dei non solum inchoat, sed etiam perficit sapientiam, quia in his duobus tota incipit & consummatur sapientia.

Timor filialis est honestissimus.

Secundò, quod timor Dei filialis & reuerentialis sit optimus, non eget probatione, primus enim ille timor actus est perfectissimi amoris quia vt habetur ex Augustino ibidem quæst. 33. *Nulla est metuendi causa nisi id quod amamus*, eadem enim virtus quæ inclinatur ad amandum aliquod bonum, inclinatur etiam ad fugiendum oppositum illi malum, ergo eadem Charitas, quæ vult bonum Deo, malum etiam Dei odit & auersatur. Et de illo potissimum timore intelligi debent omnia quæ habentur in Scripturis elogium timoris Dei, vt cum dicitur, *Timor Domini Sanctus permanens in sæculum sæculi: timor Domini gloria, & gloriatio, & letitia, & corona exultationis: timor Domini delectabit cor, & dabit gaudium & letitiam, & longitudinem dierum: timentis Dominum bene erit in externis, & in die desunctionis sue benedicetur.*

Timor reuerentialis.

De timore reuerentiali nihil opus est dicere, nam ille donum est Spiritus sancti præstantissimum vt constat ex Isaia 11. quia scilicet per illum reueremur voluntariè Deum, & nos ei subducere fugimus, per timorem enim illum reddimur facile mobiles à Spiritu sancto, nam vt mobile aliquod motum mouentis recipiat requiritur subiectio, timor autem reuerentialis hominem Deo subijcit perfectissimè, reddit ergo facile mobilem à Spiritu Dei, vnde requiescere dicitur super

super Christum, imò dicitur quod omnis Christi habitus & tota vita fuit timor Domini: *Et Spiritus eius* (inquit) *cum timore Domini.*

Timor seruilis est bonus.

Tertio ergo de timore seruilis tota nunc controuersia est contra Nouatores, quorum ante oculos non est Deitior, vnde nec mirum est quod contritio sit & infelicitas in viis eorum & viam pacis non cognoscant eorum autem stultissimam amentiam confutant optimè Catholici Theologi, vt docebo in tractatu de penitentia, præsertim autem Rossensis in articulum secundum Lutheri, Vega lib. 6. Tridentinum, & qui alios plures refert Suares lib. 2. de gratia cap. 23.

Authoritas.

Et sanè mirum est non legisse aduersarios Euangelium Matthæi decimo, vbi Christus tam aperte dicit *timete enim qui potest animam & corpus mittere in gehennam*, hic enim gehennæ timor seruilis est de quo loquimur. Non legisse Concilium Tridentinum sess. 6. can. 8. vbi anathema dicitur illi qui dixerit timorem gehennæ per quem ad misericordiam Dei à peccatis abstinendo confugimus, si voluntatem excludat peccandi, esse peccatum, & cap. 6. *Is timorem esse unam ex dispositionibus ad iustificationem.* Deinde si rationis capaces sunt aduersarij, certè pudebit illos suæ cæcitatibus, nam timere id quod est verè malum, non potest esse nisi bonum; malum enim est obiectum timoris, sicut bonum est obiectum amoris: damnatio autem æterna est verè mala, ergo non potest esse nisi bonum timere penam æternam, sicut est bonum beatitudinem æternam sperare: ad eandem virtutem Theologicam Spei pertinet vterque actus, vt ex dictis patet: tam ergo est & honestus ac Theologicus seruilis timor, quam Spes est virtus Theologica.

Ratio.

Deinde S. Thomæ ratio est optima art. 4. quia timor seruilis non est malus si seruilitas non ita est de ratione huius timoris seruilis, vt debeat timere penam tantum principale malum, & non possit ordinari ad Deum finem vltimum, sed seruilitas non ita est de ratione timoris seruilis, vt debeat timere penam vt principale malum, & non possit ordinari ad Deum finem vltimum, ergo timor seruilis non est malus: Probatur minor, quia obiectum timoris seruilis est pena, cui accedit quod bonum cui opponitur, ametur vt finis vltimus, vel quod ordinetur in Deum vt finem vltimum, & consequenter quod pena non timeatur vt principale malum, ergo seruilitas non est de ratione timoris seruilis, qui ordinari etiam potest in Deum, & non necessariò timet penam vt malum principale.

Ratio S. Thomæ.

Quartò denique quod timor seruilis cum seruitute sit malus, & damnabilis, atque etiam timor mundanus manifestum est, quia vterque adiunctam habet voluntatem peccandi conditionatam quæ semper mala est, Deinde prior ille timor anteponit in actu signato malum penæ malo culpæ quod est inordinatum, & propterea timorem huiusmodi mancipiorum proprium damnant sapientissimè scriptura & Augustinus; quorum testimoniis pessimè abutuntur aduersarij, vt euellant ab hominum animis timorem hunc sanctum, & sic virtutem omnem conuellant. De timore mundano, quo auertimur à Deo, & peccamus propter metum hominum non est hic agendi locus, perspicuum enim est quàm hoc iniuriosum sit Deo, vt merito dixerit Christus, *qui erubuerit me coram hominibus, erubescam & ego enim coram Patre meo.*

Ad primam Respondeo satis ostensum esse quod timor seruilis sine seruitute, nullo modo excludit actum Charitatis perfectiorem, quia etiam si detestetur peccatum propter penam, nullo tamen modo impedit actum, quo detestetur illud etiam vt Deo contrarium, nulla etiam est oppositio inter illos duos actus, nolo peccare quia timeo penam, nolo peccare quia peccatum Deo displicet. Fateor igitur quod per-

Solutio primæ dubitationis.

fecta charitas foras mittit timorem mundanum, & timorem seruilem cum seruitute: Imò & timorem etiam seruilem minuit quoad anxietatem, & sollicitudinem, quæ adiuncta esse solet timori, homo enim Deum amans vix attendit sua commoda, sed solius dilecti respicit bonum. Imò amor perfectus maximam in amico fiduciam parit, per quam anxietas abstergetur curæ, manet autem semper timor in homine viatore secundum propriam rationem timoris vt merito dictum sit à Dauide, *timete Dominum omnes sancti eius*: actus enim ille bonus est, potestque imperari à Charitate, & est ferè necessarius in hac vita ad seruandam Charitatem, & omnibus perfectis consultatur, nam sancti amant etiam suam beatitudinem, & odio habent suam damnationem, quam etiam timeant, quia sciunt vanos omnino esse conatus nostros, & inconstantiam voluntatis, vnde temper in timore & tremore suam salutem operantur.

Quomodo stet timor cum charitate.

In beatis manet aliquis timor.

Solutio secundæ dubitationis.

Solutio tertiæ.

Spes est posterior.

Prior charitate.

Spes non destruitur per quodlibet peccatum.

SECTIO V.

De habitu Spei Theologica.

Pertinent ad hunc habitum sine dubio illa omnia quæ generatim disputata sunt de habitibus Theologicis, & quæ specialiter etiam dixi de habitu Fidei, tria tantum specialiter videntur spectare ad habitum Spei. Primum est de ordine quo generatur secundum de modo quo corrumpitur: tertium de subiecto in quo reperitur; in quibus nihil video esse quod longo egeat examine.

Certum igitur primò est, habitum Spei ordine generationis esse posteriorem habitu Fidei, sed naturaliter esse priorem habitu charitatis. Ratio est quia, non potest in nobis generari nisi eam præcedat cognitio aliqua supernaturalis, quæ in homine viatore, non est alia quam cognitio Fidei, vt merito Apostolus Fidem nuncupet *sperandarum rerum substantiam*. Deinde suavis ordo prouidentia omnino exigit vt hominem ab imperfectioribus ad perfectiora dirigat: & prius eum conuertat ad Deum vt bonum suum, quàm ad Deum in se bonum.

Certum est secundò, Spem non destrui per quodlibet peccatum mortale, sed tantum per peccatum mortale infidelitatis aut desperationis. Sic enim omnino stantur omnes Theologi, colliguntque ex Tridentino sess. 6. c. 6. vbi dicitur quod *Spes est dispositio ad iustificationem, & sess. 14. cap. 4. dicitur attritionem quam peccatores ex metu penarum communiter concipiunt, si voluntatem excludat peccandi & Spem habeat venia coniunctam, esse impulsus Spiritus sancti,*

SECTIO I.

De peccato desperationis.

TRia hic video difficultia quæ magnam habent inter Theologos controuersiam, primum est quidditas peccati desperationis, siue quid illa propriè sit & in quo consistat: secundum est malitia illius, vtrum scilicet illa intrinsecè mala sit: tertium vtrum illa possit esse aliquando licita, vtrum scilicet ille sine peccato desperare possit cui Deus reuelasset suam damnationem.

§. I.

Quidditas propria peccati desperationis.

Quid sit propriè desperatio & desperare facilius est experiri ac scire quàm dicere, primum enim Almainus & alij nonnulli apud Turrianum, negant illam esse actum potentie appetitiue, volunt enim illam consistere solum in iudicio intellectus quo quis apprehendit beatitudinem sibi esse impossibilem, vel certè iudicat absolute illam non futuram, id est se damnatum iri. Alij vt Coninck *disp.* 10. *dub.* 10. facientur desperationem actum esse facultatis appetitis, negant autem obiectum eius esse beatitudinem, sed actum duntaxat Spei adeò vt desperare non sit aliud quàm nolle sperare. Denique alij communius dicunt obiectum eius esse tàm ipsam beatitudinem tàm media quæ ad eam deducunt.

Triplex sententia.

Ratio verò dubitandi primum est, quia illud est propriè desperatio, quo posito tollitur Spes, sed posito iudicio illo quo quis apprehendit beatitudinem sibi esse impossibilem aut non futuram, implicat vt ille speret, ergo illud iudicium est propriè desperatio & qui habet tale iudicium eo ipso dicitur desperare.

Prima dubitatio.

Secundò, si desperatio Spei Theologicæ opposita, esset actus facultatis appetitis esset auersio & nolitio beatitudinis: hoc autem absurdum videtur quia non potest odio haberi beatitudo à voluntate, nisi voluntas apprehendat illam vt malam, sed qui desperat beatitudinem non apprehendit vt malam, alioquin non apprehenderet illam vt beatitudinem, imò nullus desperat de re quam apprehendit vt malam, sed potius apprehendit illam vt bonam, & illam desiderat; quomodo enim desperare aliquis potest se fore miserum? Neque satis est dicere quod beatitudinem concipimus partim bonam partim malam, sic enim non auersamur ipsam beatitudinem, sed tantum cupimus vt malum illud absit à beatitudine.

Secunda.

Tertiò, sæpius de bono, quod valde desideramus, nam etiam damnati beatitudinem desiderant, quam tamen omnino desperant se adepturos. Deinde si odio habeatur beatitudo vt difficilis & impossibilis, sequitur non odio haberi bonum, sed prosecutionem boni, ergo desperationis obiectum est sola prosecutio beatitudinis, non autem ipsa beatitudo, ergo desperare non aliud est quàm nolle sperare. Denique illud est desperatio, quod maxime opponitur Spei, defectio autem à Spe maxime opponitur Spei, ergo illa est desperatio.

Tertia.

Dico primum, desperationem esse formaliter actum facultatis appetitiue, non autem solum iudicium intellectus, quo aliquis omnino apprehendit se damnatum iri, vel non habiturum auxilia necessaria, neque huius actus auersatini proximum obiectum est actus Spei, sed beatitudo ipsa vt difficilis & non futura, & media beatitudinis etiam prout difficultia.

Conclusio trium membrorum.

Prima pars negat desperationem solius intellectus

Desperatio est actus voluntatis.

IIIi

actum

Infidelitate destruitur.

Et desperatione.

Subiectum Spei.

sancti, non adhuc quidem inhabitantis sed mouentis: si ergo ante actum Charitatis esse potest actus Spei, potest etiam esse habitus Spei sine habitu Charitatis, eadem enim ratio quæ probat manere habitum Fidei simul cum peccato, probat etiam manere habitum Spei, sine qua motus omnis Fidei est inutilis ad salutem, cum eam ante omnia intendere Fides debeat. Destruitur ergo habitus Spei, primò per peccatum infidelitatis, adeò vt habitus Fidei non pereat vnquam, quin simul pereat habitus Spei, qui toties haud dubiè perit, quoties homo est ind dispositus ad sperandum: qui autem priuatur Fide, sperare nulla ratione potest, quod significatur Roman. 10. *Quomodo inuocabunt in quem non crediderunt?* interpret enim Fidei est ratio vt docet Augustinus *cap. 7. Enchiridij.* Quis enim speret quod non credit? Destruitur secundò habitus Spei per peccatum desperationis, quo videlicet homo desperaret de salute, vel de medio aliquo necessario ad salutem huiusmodi enim peccatum eodem modo Spei opponitur, quo infidelitas opponitur Fidei. Per peccatum presumptionis destrueretur etiam Spei habitus si formaliter & in actu signato, aliquis præsumeret de obtinenda beatitudine, non adhibendo media necessaria, quia illud peccatum destrueret obiectum Spei: si autem virtualiter tantum & in actu exercito sit peccatum presumptionis, tunc Spes non destruitur, quia per tale peccatum homo non desinit ab intentione finis, sed inordinate tantum ad illum tendit.

Certum est tertiò habitum Spei nec esse posse in damnatis, qui sperare non amplius possunt beatitudinem: nec in hæreticis qui fidem non habent. Beati nec sperare possunt beatitudinem essentialem, quod enim habet quis, non sperat: continuationem etiam beatitudinis non sperant, quia possident actu beatitudinem cuius essentialis proprietas est immutabilitas, & æternitas. Gloriam corporis sperari à Beatis multi putant non improbabiler, sed alij probabilius dicunt cum S. Thoma *quæst.* 18. *art.* 4. desiderare sanctos gloriam corporis, sed non sperare, quia illud bonum non est amplius arduum, sicut Christo viatori arduum erat, cum acquirere illud deberet per propria merita, beatis autem nihil restat nisi gaudium & desiderium pacificum, vnde negat Apostolus manere Spem in patria: *Nunc autem manent Fides, Spes, Charitas tria hæc.* Quod non impedit quin possint beati aliorum beatitudinem sperare per actum proprium Charitatis. Fateor ergo manere in beatis eundem habitum Spei, prout est amor concupiscentiæ qui fuit in via, sed ille non est amplius Spes, cum non possit elici amplius actus ille qui vocatur Spes, quatenus tendit in bonum absens & arduum.

QVÆSTIO III.

De peccatis Spei Theologicæ contrarijs.

S. Thomas, quæst. 20. & 21.

Virtus Spei vt ostendi hætenus, respicit beatitudinem vt bonum possibile, ac futurum, deinde respicit illam vt bonum arduum, vnde media jacet inter duo extrema vitia, quorum alterum desperatio est beatitudinem respiciens vt bonum impossibile ac non futurum: alterum est præsumptio respiciens illam vt bonum obrentu facile. De vtroque peccato vt dicam breuissimè, primò videndum est quid, quale, ac quantum peccatum sit desperatio, secundò quale peccatum sit præsumptio.

Tom. I.